

Megjelenik minden csütörtökön so féle képpel ellátva. Előfizetési ár: Egész évre 6 frt; félévre 3 frt; negyedévre 1,50 kr. Előfizetheti minden postahivataltól és könyvtarától.
Hirdetések díja: 4 basabos petít sor 9 uj kr. Szerkesztői szállás: mézáros utca 2. sz., 2-dik emelet. Kiadó-hivatal: barátok tere 7. szám.

A budai lövészünnepély.

A budai lövölde fennállásának százados ünnepélyét ülték meg aug. 18—23 napjain. Az ünnepélyre a vidék számos lövész-egylete megjelent, sőt a krakkói lövész-egylet is küldöttség által képviselt.

átalános volt, s az ez alkalommal támadt mozgalom széles körben is figyelmet gerjesztett.

A lövészek gyülekezetét egy jó suglat arra használta föl, hogy megalapítsa a magyar lövész-

egyesülettel való bánásmódot könnyű szerrel általánosítja. A lefolyt ünnepélyről magáról nem akarunk részleteket közölni. Oly társaséleti összejövetel volt az, melynek programja lövészversenyekből, s

A budai lövölde a lövészünnepély alatt.

seltette magát. Jöttek lövészek még Tirolból, Olaszországból és török földről szintén. A vendégek ellátásáról Budaváros gondoskodott.

Örömmel tapasztaltuk, hogy az érdekeltség

szövetkezését, s ez által a társaséletnek oly tényezőt szervezzen, mely míg egy részt a férfias időöltésre nyújt alkalmat, más részt az ország védelmi helyzetét is hozzáférhetőbbé teszi, s a

kedélyek fölpezsdüléséből állt. A lövészversenyt a jánosuteai lövöldében Tóth Vilmos belügyminiszter nyitotta meg, három lövéssel, mint a király képviselője. Ezekután naponként szakadatlanul

flyt a versenylovés, melyet barátságos lakomák, estélyek, az Érozhegyi főlövészmeisternek rendezett fáklyámenet és a margit-szigeti kirándulás tartított s elevenített, és a jutalomdíjak kiosztása (aug. 23-án este) zárt be.

A legfontosabb mozzanat volt a lövészek közgyűlése, mely aug. 18-án kezdődött a budai realtanoda termében s hol nemcsak kimondták a lövész-szövetség eszméjét, hanem az alapszabályokat is kidolgozták, s a szövetség részére Pesten székelő központi bizottságot alakítottak, melybe a fővárosból 8, a vidékről pedig 7 tagot választottak. Elnök lett Paulovics László budai lövészmeister; pénztárnok Koperly Döme és jegyző Érozhegyi Ferenc, kinek a budai ünnepély körül is jelentékeny része van.

A szövetség célja lesz: folytonos érintkezésbe hozni a magyarországi lövészegyleteket, s arra működni, mikép minél több lövész-egylet alakuljon, s a lövöldékek meg legyen az a jelentőségük, a mi meg van német földön is, s a minek hatása annyira mutatkozott a közelebbi porosz-francia háboru alkalmával, mikor a németek biztos keze a francia chasepot-fegyverek előnyét megsemmisíté.

A lövész-egyletek valami új eszméhez nincsenek kötve. Régi az már nálunk, hogy a polgárság fegyverekkel volt ellátva, s mihelyt kellett, kiállott a városokat környező bástyákra, melyek akkor mindenütt voltak, vagy legalább sáncok és árkok által helyettesítettek.

E polgári fegyverkezés a későbbi időkben, midőn a családi tűzhely nagyobb biztonságnak örvendhetett, lassankint mulni kezdett, de állandó nyoma egész 1848-ig megmaradt a polgári nemzetörségben, mely minden tinnepélynél kirukkolt, de mivel egyéb feladata nem volt, mint az urnapi körmeneteknél és husvéti feltámadásnál díszlovásokat tenni, — el is csenevészült.

Az általános védkötelezettség most már minden ép polgárt katonává tesz, s a lövész-egyleteké a feladat, hogy a lőfegyverek forgatását azontúlra is megkedveltesse, midőn már az egyenruha nem kötelez arra, s a szolgálati évek véget érnek.

Mi tehát úgy üdvözöljük a budai lövész-ünnepélyen kimondott magyar lövész-szövetség eszméjét, mint oly intézményt, mely a hazának bátor és edzett férfiakat nyújt azon esetre, ha az ország határait, vagy — a mitől az ég óvjon — a családi tűzhelyt kell védeni.

A halál alkaja.

— Aubryet Xavier beszélye. —

(Folytatás.)

XV.

Mielőtt ide utaznék, értesítették a grófot, miszerint Németországban nincsen több Werther és Svájcban Obermann, egyuttal azonban tudósították, hogy Japánban van elég japáni, ki jó fizetésért felhajtja a gyomrát, azonban Yeddőig még nem volt távirtda, oda utazni pedig sok időbe kerülne.

Hanem kárpótlásul, a lap hirharangjai szerint szomszédaink, az angolok közt még állandó betegség a spleen.

Elutazása reggelén a gróf tudomására juttatták, miszerint egy kiállhatlan, kétes hírű nő, ki a második emeleten, épen fölötté lakott, egy palack laudanumot vett be.

— Nem szednek többé rá, — válaszolt a gróf, fölvéve úti-köpenyét, — én, a mily szerencsés vagyok, őt is megmenteném.

Hála az angol területet minden irányban átszelő vasutaknak, a gróf egy hét alatt Angolország minden vidékét bejárhatta.

Az angol népet vidámnak, elégedettnak látták kik bizony meglehetősen megvárakoztatják örökösüket. Még magvát sem igit látta a spleennek. A gróf együgyűen hódolt azon korlátolt francia fölfogásnak, mely mindenkivel elhiteti, miszerint

egy kis kőd sokkal jobban elundorít az élettől, mint a társadalom árnyoldalai. Hát van-e vidámabb lény a vakonál? És okvetlen szomorúnak kell lennünk, ha kevésbé tisztán látunk?

— Édes grófom, — mondá a lehangolt utasnak lord Butler, a világ őt részének igen élesesztű kutatója, — miután az ön honfiai folyton örömléket lelik abban, hogy az északot kigunyolják a magasztalt dél rovására, én megmondom önnek, hol lelhetni fel a valódi spleent jelenleg: Nápolyban, hol az emberek a tűzhányó hegy torkolatánál rendeznek táncvigalmat; a mi valódi természetünkön a szárazföldi zárlat változtatott, különben a pinyöke irigyelhetné vidámságunkat. De ott, hol a narancsfák illatoznak, kétségbeesztő jelenségeket tapasztalhat. Ime, tekintse meg ez urat, — folytató, egy a Piccardilly-n átmenő emberre utalva, — nemde látja őt?

— Ez angolt?

— Ez a Chiaia egy gentleman-je, ki csak Londonban találja jól magát. Ő itt nálunk gyógyult ki a nap által okozott spleen-ből, s ezért hálál minden klubbunk tagja. Azonban pár nap óta egészen megváltozott viselete, mi meglehetősen aggaszt. Igen szép időnk van számára. Ha azonban édes gróf, ön tanácsomat hajlandó elfogadni, menjen Nápolyba, ott föltalálja a mit keres.

— Már késő! — gondoló Chavry gróf, — legfeljebb csak annyi időm van, hogy végrendeletemet elkészíthetem.

Az nap este már Folkestoneban hált. Midőn a Dorrichon-szállodába belépett, az első, kivel találkozott a Piccardillyn látott nápolyi, ki a szomszéd szobában volt elhelyezve. Mintegy esteli tíz óra lehetett, midőn a zárt ajtón keresztül nagy sohajt hallott, e négy szó kíséretében:

„Páris látni . . . aztán meghalni!”

E szavak új reménységgyárral kapcsolótták a grófot új utatársához, kit elhatározott figyelemmel kísérni. Május huszadikán együtt mentek át a tengerszoroson.

A grófnak csak pár napja volt még élni.

XVI.

Keldern kisasszony, jegyese elutazása óta a remény végső sugarát is elenyészettnek vélte; az örökös elválás kezdetét vette. Mert van eset, midőn jelenlétünk az agrémyszerű dolgokat is valószínűvé tesz; míg távollétünk a legkézzelfoghatóbb dolgokat is hihetetlenül változtatja. Míg a beszéd szilárd hangja, a szem bátor tekintete bizalmat keltett benne, Anna búszke volt, hogy engedelmekedhetett; pedig bizony nap a boldogság éhezőire, ez a végtelenség volt.

Minő boldog napok azok, melyeket az tölt el, ki a végzet átka alól kiszabadul! A szerencsétlen kepe, melytől megszabadult, csak az illető keblét fogja el, a jövő szerencsétlenség előjelével nincs ideje foglalkozni. De bármely nemes szándék által vezetett komédiás lett volna Chavry ur, nem tudta ez utóbbi bekövetkezését elodázni. Egy önkénytelen kézzorításból kitalálta Keldern Anna kisasszony, miszerint jegyese szerepét már lejátszta.

Pár nap előtt még lelkifurdalások nélkül örvendezett az életnek, mely lankadt ereit dagasztá, nem tudván, miszerint más vére, kölcsön adott élete festi pirosra arcát, ajkait. Ma pedig a megújuló élet legkisebb tanujelei is boszantották. Haragudott szeméire, miért nagyobb napról-napra fényük, homlokára, miért oly derült, és végül testére, miért nincs összhangzásban lelkével, mely halmi vágyik.

Arca hasonlított ama özvegyekéhez, kiknek bánata sokkal nagyobb, mintsem a köznapi vigasztalások fájdalmát enyhíthetnék; esüggedségéből csak azzal rázta föl magát, hogy imazsámolya elé borult s fölkelt, rettegve tapasztalván, miszerint kérése nem hallgatott meg. A marquis és neje először meg akarták tudni bánata okát, de hisz Anna nem mondhatta el, mi bánja. E pillanat óta a szülék, bár fájt nekik Anna szomorúságát látni,

hallgatva szemlélték e könytelen szenvedést, mely annál szebbé tevő áldozatát, minél több szellemi bajt okozott. Anna egyetlen boldogságát képezte azon fólhomály, melylyel szíve választottját körülvelték. Vannak ostoba emberek, kik az érzékenyek lába elé feküve, boldogok, ha ezek szönyegévé lehetnek. Keldern ur és neje, csakhogy lányukat kíméljék, mondhatni nem is érintkeztek vele.

Jansems, kitől tanácsot kértek, megvallá, miszerint tudománya Anna betegsége számára gyógyszer nem ismer.

Azon éjjel, melyen a gróf Angolországból visszatért, Annát, ki alig pihent le, a vihar lármája fölébresztette. A palota, mint a szélvésztlő hányatott hajó ropogott s az esőcseppek zörögtek az ablakon. Egy villám fényénél meglátta a kertet, sötét ég alatt felhőren a fák szerteszórt virágaitól, mintha valaki vetélytársnője nászkoszoruját tépdeste volna össze.

Anna letérdelt, megcsókolta az ereklyetartót, melyben a szent földről hozott ereklyék voltak, elrebege a halottas imákat és megint lefeküdt aludni.

Szelid álom fogta be fáradt pilláit és midőn újból fölébredt, a vihar halk mormolással szelődött. Kitalálta, hogy sorsa ez éjjel lett eldöntve; a marquis és marquisné meglepetve látták reggel mosolyogni.

Az isten meglátogatta őt.

XVII.

Ezalatt a gróf, a Piccadilly-ben látott nápolyinak észrevehetlen árnyékává lett. Mint egyszerű vendég szállott vele együtt a Chatam-hótelbe, fölkereste vele együtt Páris látványait és tanulmányozta e sajtászerű egycnt, kinek nevét az idegen-könyvből megtudni nem volt nehéz.

Cigola herceg, ez volt emberünk neve, körülbelül harminc éves férfi lehetett, ki dacára arca tagadhatlanul délies jellegének, annyira foglalkozott az angol népszokások elsajátításával, hogy tökéletesen angolnak látszott, sőt még a Themse utcakölykeit is zavarba hozhatta volna, kik őt úgy köszöntik, mint lordjaik egyikét. Csakis londoni divat szerint öltözködött, a csatornántúli nyelven beszélt, sőt ha lehetséges, theában furdött volna is. Érdemes volt megbámulni, mennyire küzdött benne néha a veleszületett élenkség, a megszokott angolos lassúsággal.

A szemmel láthatólag szórakozott herceg nem vette észre azt, mi körülé történik, alig tudta lehangoltságát akkor megfőkezni, mikor a Louvre vagy a Notre-Dame-ot bámulta. Így eszébe sem jutott volna, hogy valaki a vízbehaló kétségbeesésével kémleli minden léptét.

Ápril huszonkettedikén a gróf észrevette, miszerint Cigola herceg kifizeti a vendéglői számlát, különféle papirokat megsemmisít és izgatott arccal a Concorde-hid felé tart. Követte őt.

A herceg e két part közt egyenlő távolságra megállt, végig tekintett ruházatán, mintegy meg tudandó, ha vajjon kelméje kifogástalan-e, és aztán a folyót vette szemügyre.

A gróf közelebb ment.

A Szajna a mult éj viharától még tajtékos volt, színe olyan, mint a folyékony nankingé, s e szín mindenesetre — shocking.

A gróf ugyan egy pillanatban örvendett és elkomorult. Örvendett, mert kitalálta az angol szándékát és aggódott egyszersmind ennek kivitelé miatt.

— Valószínűleg át kell szűrni az oceánt, ha azt akarjuk, hogy ő fensége beleölje magát, — gondolta, — így ilyfajtu halála nagyon kétes. — A háttérben követte tehát vezetőjét, ki a szállodába visszatért.

Másnap, ápril huszonharmadikán a herceg átvastá a „Times“-t és „Galignani Messenger“-t és aztán Deviseshez ment. A gróf követte azon ürügy alatt, miszerint a „Journal de Chasseurs“-re akar előfizetni. — A herceg különféle pisztolyo-

kat vizsgálgatott, s figyelme egy revolveren akadt meg, mely különös pontosan forgott tengelye körül, de végre is megkérdezte, ha vajjon nem kaphatna azon rendszerű revolverekből, melyek akkor San-Franciskóban általános lelkesültséget okoztak.

— Too old system! — mondá a herceg letéve a pisztolyt.

A gróf csak negyedévre fizetett elő és egyszerűsödött oly rosszul lett, hogy jutalomul egy pohár cukrosvizet kínáltak meg. A herceg a boulognei erdőbe sétálni ment, a Café anglais-ben ebédelte, az estét pedig a Palais-Royal színházában töltötte, hol az általános vidámságban ő is részt vett.

Csak egy néző nem nevetett, és ez a gróf volt, ki a nápolyival szomszédos páholyban ült, és nyugodtan szundikált. Chavry gróf nem tudta pilláit lecsukni, melyek másnap az örök álomra fognak lezáródni.

Ápril huszonegyediké, e késlelhetlen és elhalaszthatatlan határidő megérkezett. Lőfélkor a gróf ki lesz törölve az élők lajstromából és oh gúnnya a sorsnak! a herceg ugyanaz nap délutánján, három órakor, a tőzsdén az új kölcsönpapírjaiból vásárolt. Ajánlották neki, ne feledje másnap eljönni az átíratásokért.

— Minden elveszett! — gondolá Chavry gróf, kiről az előcsarnok egyik böcsésze azt a megjegyzést tette:

— Ez ember valószínűleg „baisse“-re játszott.

Kilenc órája maradt megmentésre.

(Vége következik.)

A mórok és spanyolok országából.

— Doré Gusztáv rajzaival. —

(Folytatás.)

V.

(Achidona. Antequera. La Serrania de Ronda. A rablóbandák Spanyolországban. Leteros, ladrones, bandidos, bandoleros. A capitano és partidája. A diligencia megtámadása. Ojitos kapitány. Egy zsák arany. María José. A bandolero dala. Hét bandita fiér. La Cabeza del Maledo. Toba. Rondo. A Tajo. La casadel Rey Moro. Los Rondaños. A Sierra contrabandistái.)

Malagából kiindulva, többfelé tettünk kirándulásokat; Archidonában néhány órára megállapodtunk, hogy nagyon fáradt öszvéreinket kipihentessük. Archidona, mely sziklák közé van építve, mint valami sasfészek, még nem nagyon régen Andaluza leghíreseb banditáinak volt tartózkodási helye. A környék szakadékok, barlangok és sötét erdők által levén ellepve, fegyveres támadásokra igen alkalmas; e vidék volt a hírhedt María José legnevezeteseb tényeinek színhelye, melyekről a lakosok maiglan bámúlással telt rémülettel beszélnek.

Azon mérvben, melyben Antequerához közeledünk, a táj mind vadabbá válik. Itt-ott a legylakoltak sirjai fölött kereszteteket látunk és nem mulasztjuk el gondosan elolvasni a fölirotokat, melyekből megtudjuk az illető eseményeket.

Antequera a római korszaknál sokkal régibb; a városban talált fölirotok szerint neve hajdanában Anticaria volt; egyébiránt a mór emlékek itt számosabbak, mint a rómaiak. Fölmásztunk a Torre Machora, azaz esonka toronyra, honnan láthattuk a Peña de los Eumoradost, melynek körrajza nagyon emlékeztet a gibraltari szirtrekre. Antequera közelében meglátogattuk azon különös barlangokat is, melyek több nemzedéknek menhelyül szolgáltak, s melyek ezentul is hajlékai lesznek a vándor gitanóknak (cigányoknak).

Antequera, miként azon egész, hegyek által megszakgatott vidék, mely délfelé terjeszkedik ki, mely Serrania de Rondának nevezetik, a spanyol rablás történetében fontos szerepet játszik; ezen vad hegyek számos banda tanyául szolgáltak, kik büntetlenül fosztogatták az utasokat, s melyek ellenében a közér sokszor elégtelen volt. A *partida* — a banda rendes neve — főnöke leggyakrabban fiatal ember volt, kit a féltékenység, mellőztetés, vagy más szerelmi ügy orgyilkosságra

vitt, s ki aztán üldözöbe vétetvén az igazságszolgáltatás által, a legelhagyottabb hegyek közt keresett magának menhelyet. Leggyakrabban elejente nem volt ő egyéb mint egyszerű *ratero*, elszigetelten működő tolvaj, ki csak fegyvertelen utasokat támadva meg, gondosan kerülte az *alguacilokat* s az igazságszolgáltatás más képviselőit. Hanem a *ratero* csakhamar magunta egymaga dolgozni, azért egyesült holmi csöcselékkel, mely miként ő, nyílt ellenségeskedésben állott a társadalommal, s így aztán a bandának főnökévé, *capitan*-ná válván, a bandolerosokkal megtámadta az utazó karavánokat, diligencceket, a félreeső tanyákat s néha a falvakat is.

A bandolerosok kapitánya rendszerint barna, élénk, izmos férfi volt, hosszú pofaszakállal; rövidre nyírt fejét élénk színű selyemkendő borította, melynek két sarka nyagesigolyájára hullott, e fölött pedig szalmakalapot viselt, melyet számos fekete selyem-bojt ékesített. Fakószínű börmelényét tömegtelen pityke- és selyem-hímzés ékesítette. Rövid, oldalt pitykés nadrága csak térdén alul ért s erről bőrcsizmok hullottak alá oldalt szintén hasított, bocskorszerű csizmáira; széles selyem övéből két pisztoly agya, a rövid tör s a hosszú *enchillo de monte* markolata kandikált elő.

Az igazi bandolero csaknem minden vállalkozását lóháton végezte; paripája erős, hosszú sörényű, selyemcsizmokkal ellátott ló volt, melynek farkát szalmakalapok szolgálták; széles öblű karabély arab divatu nyerge gombjára volt akasztva. Mondják, hogy María José ily módon fölfegyverkezve, tréfásan szöktá kérdezni: „Ki merne tölem utlevelet kérni?“

A bandolero tetteinek abc-je volt a diligencia megtámadása; a mint a kiállított örök jelentették a kocsi közelgését, a *partida* azonnal elállotta az utat s aztán az utasok lovait levette vagy kifogta. A szerencsétlen utasoknak megparancsolták azután kiszállani, a földre vetniök magukat, arccal lefelé, mire karjaikat hátukon kötözték össze. A kapitány most meghagyta a máhák fölkeresését. Az utasokat kifosztották s halállal fenyegetve azt, ki fél óra előtt megmozdulni merne, a *partida* visszasietett rejtett tanyájára, hol zsákmányán megosztott.

A bandolerosoknál törvény-erejű szokás volt a zsákmányt három egyenlő részre osztani. Az első harmad a kapitányé volt; a második harmad a *partida* tagjai közt osztaték szét, s a harmadik harmad lelkiismeretesen fölretétvén, tartalék-alapul tekintetett s arra fordított, hogy az igazságszolgáltatás kezei közé jutó társaik kiszabadíttassanak, avagy misék mondassanak érettek, ha netán vesztőhelyen mulnának ki.

Azon partidáknak, melyek Andaluziát reszkettették, egyik leghírhedtebbje vala Siete Niños de Eeija, a „hét Eeija fiér“, ezen híres banda, melynek tényeire még sokan emlékeznek, s mely anynyi népköltemény szülemlésére nyújtott tárgyat. Így azért nevezték, mert a banda mindig hét tagból állott, sem többől, sem kevesebből. E banda tagjai nagyon megzadagodtak; számos, jól fizetett kémeik mindig értesítették őket a diligencceket, hintókat és pénzzállományok elindulási idejéről és útjáról; voltak összeköttetései a tanyákon, falvakon, sőt a városokban is, s halogy valaki elárulta őket, ennek ismeretlen kéz által ledőfött hulláját csakhamar meg lehetett találni.

A Siete Niños de Eeija-k gyakran változtatták főnöküket; ezek közül a leghíresebb, kinek bátorságát s lovagias nagylelkűségét maiglan magasztalják, Ojitos kapitány volt. Ez állítólag tőkélates lovag volt, ecijai jó családból származott s a vidék minden szóp fejét elbódította; segédje vad és bozontos külseje miatt *Cara de herje*-nek, „Eretnek pofának“ neveztették. Ojitos kapitánynak tragikus vége lett: egy napon összeveszván Tirria nevű bandolerosával, puñal-párbaiba elegyedtek s mindkét fél halva maradt a küzdőterén.

A Siete Niños de Eeija-kat több éven át üldöz-

ték a nélkül, hogy sikerült volna őket kézrekeríteni; erőszakkal nem érhetvén célt, cselhez folyamodtak, s pedig következő módon: egy ál-kém küldeték hozzájuk, ki tudtukra adta, hogy néhány óra mulva bizonyos mély úton keresztül gazdag úti társaság fog haladni; a kitzított óránál valamivel előbb megindultak a banditák, hogy útját állják az érkezőknek; hanem az üldözőknek gondjuk volt rá, hogy az út középeré egy kis zsák aranyat helyezzenek; a banditák egyike ezt fölvette, azt híven, hogy valamely útas vesztette el és sietett a zsákot törével fölhasítani; társai elősiettek s mindannyian lehajoltak a szerteguruló aranyat fölszedni; ekkor aztán a szézi bokrok közé rejtőzött katonaság lövésekkel üdvözölte őket s ez lett a Siete Niños de Eeija vége. María José, kinek nevét már többször említettük, valóságos mintaképe volt az udvarias és lovasias banditáknak. Születésére nézve rendes volt; miként minden andaluziainak, neki is volt mellékeve s Trempanillonak hívták, mert kora hajnalok már mindig talpon volt. Miként mondják, a mit a gazdagoktól elszedett, a szegények közt osztotta ki s e miatt igen népszerűvé vált egész Andaluziában. José María napjait nyugalomban, bőség közt fejezte be, mint valami tisztességes töképezés. Miként a legtöbb bandolerosnak, neki is volt *queridája*, kedvese, egy *serrania*-ron-dai barna leánya; kedvese Rozája, Rosita é Mayoja (kis májusi rózsája) rábírtá, hogy kérjen bűnbocsánatot, mit szívesen megadtak neki. Tettei számos néprománéban ünnepeletnek.

Nem igen van Spanyolországban kis avagy nagy város, melyben ne találkoznánk ezen néprománékkal, melyekben a bandolerosok a legszebb szerepet játszó s csaknem azt mondhatnók, hogy a spanyol gyermekek a banditák történeteit betűzve tanulnak meg olvasni. Carmona városának legfőbb ipara, hogy tele van spanyol Bucásánkyokkal, kik csupa bandita történeteket nyomtatnak. Ennélfogva a bandita-történetek mindenkinek ajkain élnek, és mily gyönyörű példák a jövő nemzedék számára a Diego Corientes, el bandido generosoé, Orejítáé, Palillosé vagy a Francisco Estabané, kiket a kétgaragos fametszetek Andaluza legszebb viseletében állítanak élénk, fosztogatván a szegény utasokat, kik térdén-állva, siralmas arccal esednek tőlük kegyelmet.

Spanyolország ezen rablótörténeteiben nagy szerep jutott a nőknek is. Előttünk fekszik egy kis sárga fűzetke, melynek címlapja lóháton ülő fiatal leányt tüntet elő, kezében karabélylyal, övén karddal. E fűzetke címe: „Elbeszélés Cisneros Margarita kegyetlenségeinek, ki 1852-ben végeztetett ki.“

Ezen érdekes leány azzal kezdé pályáját, hogy legelsőbben is férjét gyilkolta meg, kihez kedve ellen adták, azután *queridoját* azaz szeretőjét; még igen fiatal volt, midőn kére kerítették s önmaga tizennégy orgyilkosságban vallotta magát bűnösnek.

Nem rég — kivált Andaluziában — még divatban volt, hogy midőn valamely félemlates bandolero megfogtak, fejét nyilvános szemlére tették ki; ezt pózna hegyén vaskalikába helyezték valamely népes út szélén s a bűnös fejét üdvös példaadásul több napon át ott hagyták. Ez volt Paco el Zalao (a „kecses József“) sorsa is, ezen híres andaluziai banditáé, ki Sevilla környékén „dolgozott.“

A mint a polgárháborúk szünni kezdettek, szünnőfőben volt a spanyol rablás is.

(Vége következik.)

A magyar orvosok és természetvizsgálók idei nagygyűlése.

A természettudományok népszerűsítésére még a negyvenes években történtek intézkedések, hogy az ország különböző vidékén rendezendő

ugyanevezett vándorgyűlések tartassanak, s ekkép a figyelem éberentartása a tudomány részére kamatozzék.

A közbejött 1848—49-iki események megszakították e vándorgyűlések ciklusát. A következő években pedig senki sem gondolt ezek megtartására, mert akkor az ily tömeges összejöveteleket egyformának tekinték az — összeesküvéssel.

Végre a ránk neheződő hatalom keze zibbadni kezdett, s 1861-ben Pesten ismét összegyűltek a magyar orvosok és természetvizsgálók, a másik évben pedig Pozsonyban, majd Marosvásárhelyen, Egerben, Fiumében. Itt volt együtt a gyűlés 1870-ben, midőn Arad városa a legközelebbi ülésre vendégszeretőleg meghívta a természettudomány barátait, de e gyűlés 1871-ben a háborús idők miatt elmaradt.

Most azonban már mi sem áll utjában: sem Arad város vendégszeretetének hiánya, sem pedig a pártolás, mely e gyűléseket mindig tömegesen támogatja.

Mire e sorok megjelennek, Arad már élénk, s pezsg az odarándulók tömegétől, kiket a vasútak és gőzhajók fele áron szállítanak. — A gyűléseket a színházban tartják.

A gyűlés felolvasásai, értekezései, pályázati hirdetései mellett a program többféle kirándulásról is gondoskodik. Így kirándulásokat rendeznek a regényes Radna, Lippa és Világos vidékére; továbbá Erdélybe: Hátszegre, Dévára, V.-Hunyadra, Piskire. E kirándulási helyeket lapunk közelebbi számai mind bemutatják.

A tagok beiratása már aug. 25., 26. és 27-dik napjain megtörtént az aradi városházán. Aug. 27-dikén volt az ismerkedési estély a „Fehér Kereszt” szállodában, s 28-án nyílt meg a közgyűlés; aug. 29—30-ik napjai a szaküléseké; 31-én kirándulás Radna vidékére; szept. 1-jén ismét szakülés, szept. 2-án pedig a zárulás; 3-ikán kirándulás Erdélybe.

A r a d r ó l . (Aug. 27.)

Hamarjában nem is tudjuk megmondani, melyik vidéki város haladt oly gyorsan s oly nagyot, mint Arad; kicsinyben Pesthez lehetne csak hasonlítani s valójában az ipar, kereskedelem s némi részben a művészeti életben is rövid idő alatt oly dicséretes emelkedést mutat föl e város, mely nem csak az idegent, a de rövid időre távollevőt is méltán meglepi a viszontlátásnál.

Aradból az utóbbi évek valóságos gyárvárost csináltak s nemcsak a város körül füstölögnek a haladás óriás kéményei; de már magában a városban is, — a mi ismét nem nagy dicséretre van a rendőri túllengedékenységnek. — mai nap is öt-

hat épülőfélben álló s gyorsan emelkedő gyár-épülettel találkozunk.

A kézi-ipar is erősen képviselve van s egy-két iparnemet, melyeknek termeléseit a gyáripar számban túl szárnyalja ugyan, de tartósság és célszerűség tekintetében soha el nem érheti, a nagyszámu s általában műveltebb iparosztály lelkiismeretesen ápol. E tekintetben különösen az asztalos- és kovács-ipar termeléseit kell említenem.

E város kereskedelme, tekintünk akár a nyers-termékek első kézbeli forgatását, akár az u. n. boltbeli, rőfös, diszmtű, rövidárú, s művészeti tárgyakkal való kereskedést, méltán dicsérettel em-

Arad minden része erősen épül, s a főút s főtér néhány kisebb háza is pár év alatt el fog tűnni, hogy tekintélyes és díszes épületeknek adjon helyet.

A Marosparton, mely egy új városrész központjával van hivatalosan szolgálva, épül jelenleg az imponans lyceum, melyhez fogható tanintézet nincs az országnak. A főtér közepén épülni fog a nagyszerű színház, melynek építésére hétszáz ezer forintot kölcsön köttetett. Már kész a terv új városházához is, mely méltó párja lesz az előbbi két nagyszerű épületnek. Most alakítják át a régi megye-épületet is az ujhöz, mely két homlokzat, a közepén lévő kerttel egyik díszre a főútnak.

Az öreg városháza, a valóságos romvár, s a vén színház, melynek látkepe természetben a „torpe-óriás” kontrasztját juttatja eszünkbe, nem sokára eltűnnek a földszinéről s velük együtt a jó öreg gymnáziumi épület is, melynek képét sajnálatomra harmadik ritkaságnak el nem küldhettem, hogy megindírom helyet adjon azon három nagyszerű középületnek, melyek a művelődés jó hírében Aradot ismét előre tolják egypár lépéssel. **V—A.**

Amerikai férfi- és nőhivatalnokok.

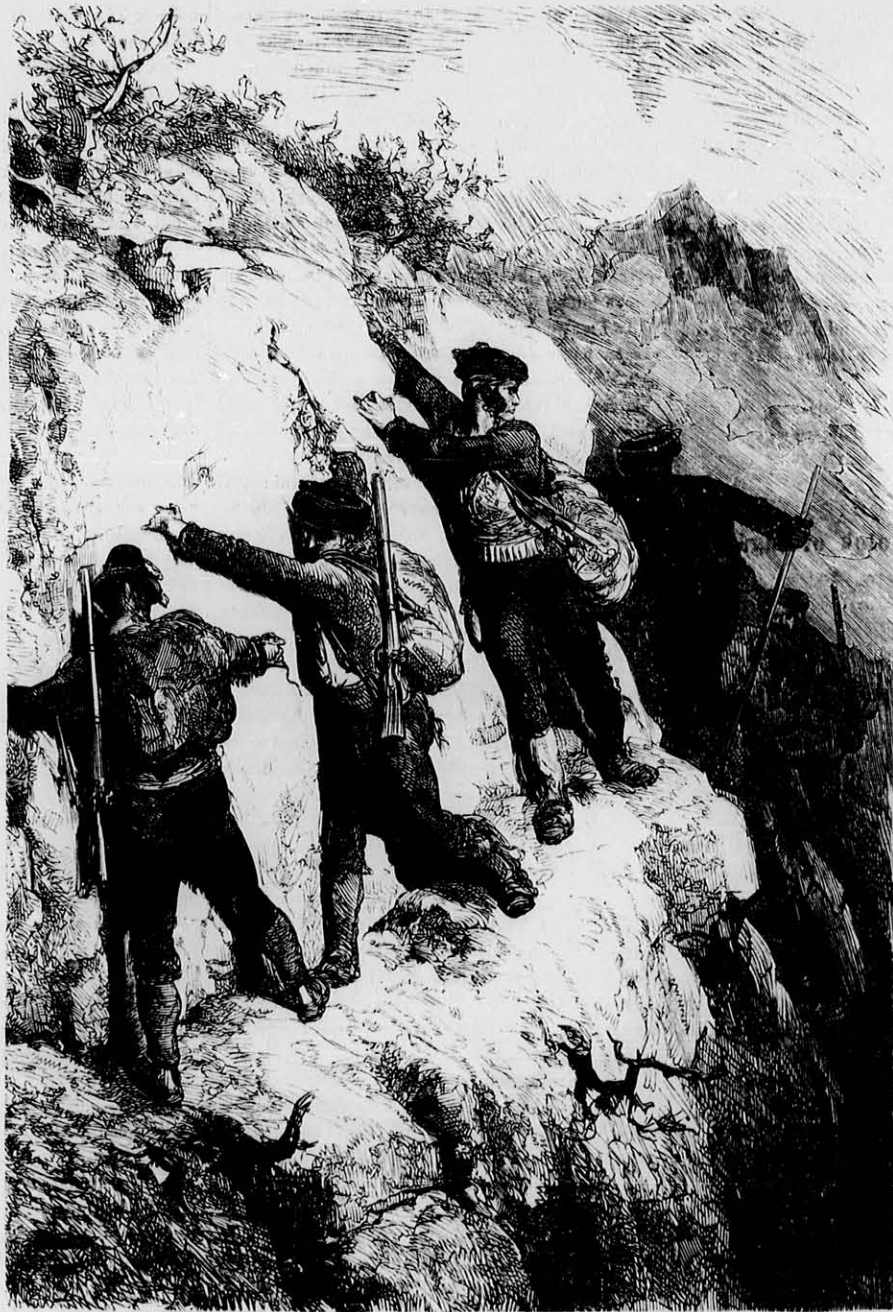
(Vége.)

A hölgyek jelenléte nézetem szerint a velük alkalmazott férfihivatalnokok modorára is jótékonyan hatott s e mellett őket jókedvűekké tette.

Némely munkára a hölgyek újjai a férfiakénál sokkal alkalmazhatóbbak, nevezetesen a bankjegyek s különösen a kisebb, az 5, 10, 25 és 50 centimes jegyek s a keskenyszelvények megszámlálására. Ebben bámulatos ügyességre tesznek szert, s minthogy a hamis bankjegyek átbocsátásáért (mit e papírok piszkos volta mellett igaztalanul tartok,) jót kell állaniok, azért rendkívül ügyelnek s azonnal föl is ismerik a hamisítványokat.

A női clerkek száma néhány százattal. Azelőtt egy-egy óra 100—150 ezüst forintot kaptak, később azonban fizetésük egészen 200 forintig emelkedett.

Nagyon természetes, hogy ily számos esinos, élénk s fiatal leány a nap számos óráját jobbára fiatal hivatalnokokkal együtt töltve be, vagy azokkal a folyósokon s a Treasuryba vezető uton találkozza, — szerelmi viszonyoknak okvetlenül kell szövődniök; de sohasem tapasztaltam, hogy ez a munkát lényegesen zavarta volna, vagy hogy magában a Treasuryban valami illetlen követelt volna el. A fiatal emberek s leányok házassodni óhajtanak, s magánosan csak azért marad-

A rondai hegyeseg csempészéi. (Doré rajza.)

lithet. Gabnapiacunk e tekintetben nem szorul dicséretre; s ki egykor az aradi főtér boltjainak ép oly esinnel, mint fényvel berendezett kirakatait s gazdag raktárait látta, az elismerését e tekintetben meg nem tagadhatja.

A jólétről s a külesinről egy város műveltségére nem nehéz következtetést vonni. Arad művelt közönséggel bír; meglátszik ez részint társadalmi életén, részint a város külső tekintetén. Arad városa kevés idegennek nem tetszhetik; míg azok száma, kik ziviesen emlékeznek vissza akár a magyar barátságot melegen ápoló lakosaira, akár esinos külsejére, — százzalosan felülhaladja az előbbieket.

nak gyakran, mert nincs alkalmuk ismeretségeket szőni; én tehát magam részéről nem tartom hibának, hogy a Treasury erre is nyújt alkalmat.

Vajjon azon főbb hivatalnokok, kiktől a fiatal hölgyek alkalmaztatása függ, mindig pártatlanul járnak-e el s csak az ügyességet és buzgalmat tekintik-e? Oly kérdés, melyre válaszolni szükségtelennek tartom. Ezen emberek is emberek, s éppen úgy megvannak gyöngéik, mint másoknak.

Darab ideig a had-, azután néhány hónap a belügyésznél, s mint már megjegyeztem, hosszabb ideig a Treasury-nél voltam alkalmazva, s így megismerkedtem minden amerikai állambeli clerk-ekkel. Meg kell vallanom, hogy ezen időszak igen kellemes benyomást hagyott maga után bennem. Én az amerikaiakat általában véve jóakaróknak, barátságosoknak, segítélyre készeknek; irigyek-

ráférnek, ha a magyar szótárakba tekintgetnének! *Közlő.*) Bizonyos ur, ki a Yale-collégiumban neveltetik s ki később a porosz iskolák szervezetét tanulmányozta, azt állítja, hogy az amerikai collegiumok graduáltjai nem tudnak többet, mint a németországi grammatisták.

Azt lehetne hinni, hogy az ismeretek ezen hiánya árt az ügyvitelnek; de a tapasztalás bizonyítja, hogy nem. Nem hiszem, hogy bármely német hivatalban oly rend uralkodjék, mint az amerikaiakban s hogy az ügyek bárhol is pontosabban s behatósabban végeztesenek. Ezen még jobban csodálkozhatunk, ha megtudjuk, hogyan töltetnek be a clerk-állomások, s ha tekintetbe vesszük, miszerint a hivatalnoki személyzet folytonosan változik, egyetlenegy sem levén róla bizonyos, vajjon fél év múlva helyén lesz-e még.

clerk, ki „a várakozásoknak nem felelt meg“ s ez most levelet kap, melyben egyszerűen csak ezen szavak vannak: „Az ön szolgálatára nincs tovább szükség.“ A megszorított clerk azonnal össze-szedi sátorfáját s a hely megürült. Némelykor nagyobb a kimélet, midőn például reductióknak kell történni s ekkor így irnak: „Az ön szolgálatára jövő hó 1-től — vagy három hó múlva — már nem lesz szükség.“

Ez elbánás előttünk igen kiméletlennek tetszik; hanem Amerikában ez a szokás s a kormány csak addig fizeti hivatalnokait, míg szükség van rájuk s addig jól fizeti. A ki hivatalt vállal, az tudja ezt, s ha ezen bizonytalanság nem tetszik neki, nem kell az állást elfogadnia.

Mivel megtörtént, hogy nagyon is tudatlan emberek ajánlottak hivatalokra s kívánatosnak látszott

Arad. (A magyar orvosok és természetvizsgálók idei nagygyűlésének helye.)

nek ritkán, igen gyakorlatiakká és okosoknak tapasztaltam. Általában véve, — hahogy a német vagy angol mértéket alkalmazzuk rájuk, — nagyon tanulatlanok, azaz iskolai képzettségük hiányos, modoruk pedig nem mindig sima; hanem rendkívül tanulni vágyók, értelmük éles s új ismereteiket tudják azonnal gyakorlatilag alkalmazni.

Ezen tanulatlanság néha meglepő s én eleinte nem kissé voltam meglepetve, midőn néha magukat az irodai főnököket is hallottam kérdezni, hogy ezt vagy amazt a szavattal hogyan kell írni? Eleintén nem tudtam megmagyarázni, hogy miért tekintget annyira clerk Webster szótárába, míg meg nem tudtam, hogy ez csak a helyesírás kedvéért történik. (Itt meg nem tartóztathatjuk magunkat azon megjegyzéstől, hogy bizony magyar kormányhivatalnokaink közül is igen számosra

Mi minden kell ahhoz, hogy nálunk Európában valaki valamely miniszteriumnál 2000 forint fizetéshez jusson! Amerikában az iskolai bizonyítványokra nem tekintenek nagyon. A fiatal ember, a ki elvégezte a közönséges iskolákat, azzal tud helyesírást és számolást s nem esett a feje lágyára, — egyszerre csak kedvet kap hozzá, hogy a kereskedői boltot vagy irodát jobb fizetéssel járó állami hivattal cserélje föl. Ha családja oly szerencsés, hogy állama szenátorainak vagy kongressusi tagjainak valamelyikét ismeri, ez esetben a szenátor elmegy az illető miniszterhez s a szerint a mint a körülmények igénylik, többé vagy kevésbé sürögően azt mondja neki, miként ő N. N. ur számára clerkséget óhajt. Ha az ajánló nagyon befolyásos, vagy nagyon sürget s hely nincs éppen üresedésben, — ez esetben mindig találkozik oly

ügyet találni, melynél fogva a hivatal megtagadtathassék, ha az ajánló szenátorok vagy képviselők nagyon sürgettek, ennél fogva meghagyatott, hogy minden clerknek vizsgát kelljen tennie.

Az új clerket bevezetik tehát hivatalába s ott íróasztalt kap minden hozzá valóval. Legcsekélyebb fogalma nincs az ügyvitelről, hanem az osztályfőnök türelmes ember s megmagyarázza neki, mit kell tennie. Az új clerk jobbra-balra tekintget, hogy miként dolgoznak a többiek s néhány hét múlva helyét jól tölti be.

Azon munka, melylyel némelyiket megbízzák, az európai pénzügyi tanácsost, — kívül a másod fokú Treasury-clerk körülbelül egyenrangú, — nagyon megsértene; hanem Amerikában semmi-féle munka sem lealacsonyító s ha szükséges, hozzá látanak a legmagasb hivatalnokok is. A bank-

jegyeknek számaik szerint rendezése oly munka, mely rendesen a leányokra bízatik; de többször megesik, hogy egyszerre több millió érkezik a hivatalba, s minthogy addig fennakad mindegyik dolga, míg ezen rendezés meg nem történik, — azért ilyenkor mindegyik hivatalnok megkapja a maga csomagját, sőt a főnök sem vonja ki magát a rendezés alól.

Habár minden hivatalnokot clerknek neveznek, s a nálunk honos hivatalnokai alárendeltséget nem is ismerik, az irodákban a fegyelem mégis meglehetősen szigorú s a többi fölé helyezett clerk tisztelben részestül.

A gyakorlatban levő rendszer dacára a Treasuryban mégis vannak egyének, kik ott öszültek meg. Ha dolgukat rendesen vitték, vagy bizonyos külön-szakmában ügyességre tettek szert, minde- nek fölött pedig: ha sohasem elegyedtek a politikába, hanem mindig az uralkodó párt hívei voltak, ez esetben senkinek sem volt érdekében őket elbocsátani.

A háboru kitérése előtt s alatt a londoni „Times“ oly ellenségesen lépett föl az Unio ellen, hogy én. — mondja írónk, — ki az észak-i államokban akartam maradni, kénytelen lettem vele való viszonyomat megszakítani, minek következtében mintegy 8—900 forint havi jövedelemtől estem el s így kívánatosá lett rám nézve, hogy a Treasuryban alkalmazást nyerjek. Az akkori pénzügyér Chase Salomon volt. Igen jó ajánlataim voltak hozzá s ezért folyamodásomat nagyon jól fogadta.

Chase magas, méltóságos alak, kinek külseje jóságot és tekintélyt fejez ki. Homloka igen magas, telt arc tiszta és nyílt. Minden tekintetben kellemes jelenség.

A harmadik auditor osztályába kellett jutnom s a vizsgát ezen s egy másik auditor előtt kiállanom. Ez urak egyike kissé későn érkezett s így a vizsgára csak fél óra maradt. Megvallom, hogy kissé aggdótam, mert habár tanultam a trigonometriát s a logaritmussal jól tudtam bánni, de ennek már jó ideje s én azt képzeltem, hogy a pénzügyéségi hivatalnokoknak mindig különösen nehéz számtani feladványokkal kell vesződniök. Arra kértek föl, hogy irjam le röviden előtér- tetemet. Ez természetesen gyorsan megtörtént s hírlapi levelező számára nem is nehéz feladat. Azt mondták, hogy tökéletesen meg vannak velem elégedve s ezzel állomásomba beiktattak.

A hold.

(Polytatis.)

A hold is csak olyan sötét, világosság nélküli golyó lévén, mint földünk, szintén csak a naptól nyerheti villágosságát.

Cartezius systemája szerint, hogy a világosság a testekkel összeköttetésbe jöjjön, (mivel csak a nap bir azon anyaggal, miből a világosság származik,) a végtelen űr tele van apró, a közönséges levegőnél számtalanszor finomabb gömböcskékkel, melyeket a nap rezgése hoz. E rezgés által terjed el a világosság a végtelenben, e rezgés által közöltetik a testekkel, e rezgés által jön létre a melegség is, s ez által származnak a légtünemények. Newton a világ mérhetlen öblét űresnek tartotta, s a napot tűznek képzelte, miből a világosság mint test, anyag terjed, s légüres térben véghetetlen sebességgel halad, s a testekkel jöven közlekedésbe, azok azt mint anyagot veszik magukba, és ily módon világíttatnak meg az égi testek. Euler szerint, minthogy a világ öble a külső levegőnél 400 milliószor finomabb etherral van megtöltve, ez a nap finom rezgéseit hullám-szerű rezgés által közli a testekkel, s a rezgés által jö létre a világosság és melegség, de a nap nem bir erre nézve egyedüli anyaggal, s így világíttatnak meg az égi testek. Herschel és Bode szerint a nap egy elektrikus golyó, mely a világosság anyagával úgy van körülveve, mint a föld lég-

körrel, s tengelye körüli sebes forgásával terjeszti az etherben a villágosságot; de minden testben van oly anyag, mely a világosságot állítja elő, s az közlödik a naptól nyerttel s így világíttatnak meg az égi testek és általában minden tárgy.

Ezen systema mindegyike kétség alá esik, s továbbra is fenmarad a kérdés: birnak-e vagy nem a világegyetemi testek világossággal? Az újabbkori fölfedezések, s nevezetesen a színelemző gép hasznalatba jötte azt látszanak bizonyítani, hogy mind a nap, mind a testek birnak saját világosság-nyaggal; de az utóbbiak véghetetlenül kevesebbel, mint az első. Hogy a holdnak is, mikor olyan állapotban lehetett, mint a nap most, bizonyosan volt saját világossága, azt a színelemzőgépek kimutatásai nyomán lehet állítani. De ez mindinkább apadt, minél inkább szilárdult a hold, s így ma már lehet állítani, hogy saját világossággal, legalább észrevétel alá eshetővel, nem bir.

Mint minden égi testen, úgy itt is azon világossági tünemények tapasztalhatók kevés kivétellel. Ott is van nappal és éj, mint a földön, csak hogy e nappalok tartamukra nézve a földétől különbözök. Nálunk a nappal legfeljebb 18 órát tart, de nem úgy a holdban.

Minthogy saját tengelye körül 27 nap $\frac{2}{3}$ óra alatt fordul meg, ennyi idő képezne egy napot. Ott kerekszámítással 14 napig van nappal, 14-ig éjszaka. Pontosabb számításal 354 $\frac{1}{2}$ óráig tart a nappal, ugyanannyit az éjszaka. Nemesak a naptól nyeri világosságát, hanem mint ő a mi éjszakaiunkat, úgy a föld is az ő éjszakáit világítja, még pedig a föld erősebben világítja meg 13-szor mind a hold a földet. A nap azonban 800,000-szer erősebben világítja meg a holdat hosszú nappalain át, mint mily erősen a föld világítja meg. A holdban nem lévén levegő, nincsen szürkület sem, s ott a hová nem hatolhat a nap világossága, korom sötétség uralkodik, mivel a sugarakat nincsen mi vezesse; de minthogy a föld világa visszavetődik a holdra, ez a felénk fordított oldalon fényt okoz, teli hold idejét kivéve. A másik oldalon azonban éppen semmi sincs az átmenetből, hanem a nagy világosság után következik a nagy sötétség.

Sajátlagos éghajlatokat, temperaturai viszonyokat a holdon nem is lehet képzelni, olyat mint földünké. A klíma a napállásának változatától függ; de a holdban a nap soha sem változik, mindig ugyanazon körön forog. Útja csaknem összeesik az égi egyenlítővel. Így tehát a hold-aequatornál folytonosan forró nyár van, az aequator és sark-körök között örökös tavasz, a sarkok és sark-körök közt folytonos tél, és itt soha sem emelkedik felszínre a nap, csak a hegyek tetejét súti.

Nevezetes jelenség a hold felületén, hogy nincsen levegő. Ezt következtetik onnét, mert a hold felületén soha szürkület nem tapasztalható, s a legnagyobb fényt követi a legsötétebb árnyék, nem lévén levegő, mi a sugarakat vezethesse. Ott zaj, lármá sem lehet, mert hang csak a levegő rezgésére támadhat, s így csak annyi hang terjedhet, a mennyi rezgést vezetnek a testek.

Különös jelenséget tapasztalnánk, ha újholdkor a holdba mehettünk. Ugyanis, minthogy egy teljes nappal 29 nap, 12 óra, 44, 3' percig tart, ennek fele alatt: 14 $\frac{1}{2}$ nap 6 óra alatt, a nap igen nagy hőséget okoz, s ekkor a testek terjednek. Erre hirtelen ugyanannyi ideig tartó borzasztó hideg éj következik, mikor a testek hirtelen összehűzödnak, a nagy gyorsaságban részeik nem rendeződhetvén, óriás nagyságu sziklák zuhannak le a mélységbe minden zaj nélkül. E repedések, elszakadt sziklák miatt a hold felülete sehol sem sima; egy hely sincsen, jegyzi meg Schröter, hol igen nagy sziklák elszórtan ne hevernének.

A légkörny hiányát következtették még a hold tányéra mögött eltűnő csillagok színváltozásából is. Azon csillagok színe t. i., ha légkörrel rendelkeznek

a hold, elváltoznék, szürkületbe menne át s lassan tűnnék el szem elől; de ezek folytonosan megtartják alap színüket, s egyszerre, minden változás nélkül tűnnek el. A hold egén tehát még fényes nappal is látszanak a csillagok, s a nap légkörnye tisztán kivehető. Felleg, boru, szellő, stb. légmozgások sincsenek.

Következésképp semmi tenyészet nincsen, semmi mozgás, semmi élet; örökös egyformaság, mozdulatlan halál az egész vidéken.

Schröter mégis azt mondja, hogy van a holdnak légkörnye, mit észre lehet venni újhold után a hold két szarvánál.

A lehetőséget nem lehet kizárni; hogy nagy mélységben lehet, hihető; de ha van is, az a mi levegőnkénél 2000-szer ritkább.

Herschel, — az ifjabbik, — azt mondja, hogy az atya által feltalált tükör-távcsővel fedezett föl olyan vidéket, mely sima, mintha vízfelület volna, s tisztán iszaplerakodványnak látszik.

Valóban nem valószínű, hogy víz nélkül lett volna a hold, s akkor légkörnek is kellett lenni. De hová lett? ki tudná megmondani. Most nincs légkörnye, s nem lehet éghajlat sem.

Vannak azonban valami fényes barázdák a hold felületén, messzse kiterjedők. Ezeknek egyik oldaluk feltűnően meredek, másik ellenben menedékes. Schmith Gyula azt véli: „hogy a növény-tenyészet jelenségei; párhuzamosan egymás mellett álló fásorok, melyeknek egyik része sudaras, másik eszerjessé törpül; e barázdák rendszeresen halványodnak, s utjulnak, mi az évszakok befolyásától származik.“

Azonban az itt előszámolt jelenségek s azokról való elmélet inkább csak kuriozumnak válik be a tudományos világban, mint komoly és higgadt állításnak, valósnak. Az egészet már csak azon körülmény, vagy inkább tény is megcáfolja, hogy a hold sarkainál nincsenek fagyos övi foltok, miknek lenni kellene, ha bármily kicsiny vegetáció is volna a holdban.

IV.

A testek vonzák egymást kivétel nélkül, még pedig azon arányban, mint a milyen arányban nagyobb egyik a másiknál. A levegőben röpkedő pehely vonza a földet, még pedig egész súlyával, csak hogy a föld vonzereje véghetetlenül nagyobb a pehely vonzerejénél, ezért ellenállási erejét legyőzi, s ennek, valamint minden tárgynak a föld központjai felé kell törnie.

A megszámlálhatlan csillagok csak úgy tudnak megállni utjokban, s azért nem ütődnek össze, mert egymásra vonzást gyakorolnak, még pedig a távolsággal megfordított arányban. Így gyakorol vonzást a föld nagyobb tömege a hold kisebb tömegére, s a mi csillagrendszerünkre a nap. Minthogy a hold tömege 70-ed részét teszi a föld tömegének, a föld annyiszor gyakorol rá a távolság megfordított arányában nagyobb vonzást, mint az a földre. A hold 5-ször kevesebb erővel vonzza a tárgyakat magához, mint a föld. Ezért az inga a holdban 5-ször többet inogna, mint a földön: 360-t, minden másodpercben 5-öt. A mi lóporunk a holdban 5-ször nagyobb lökerővel birna, mint a földön. A földön egy ágyugolyó, mely 800 lábnyi kezdő sebességgel haladna az első másodpercben függőleges irányban fölfelé: 26 másodperc múlva esnék le 10,600 láb magasságból. A holdban ugyanezen kezdősebességgel 160 másodpercig halad, smiután 64,000 lábra hágott, térne meg. Ott a szabadon eső testek 5-ször lassabban hullnak, mint a földön.

E tulajdonság magyarázata a fentebb elő szám- látkon kívül abban is alapul, hogy a hold utja- közben, minden másodpercben 227 mföldet hagy hátra, tehát 60-szor sebesebben megy, mint a földi egyenlítő egy pontja. E két futást arányosítva, könnyű kiszámítani, hogy a testek mily erővel igrékeszen elszakadn mind a holdtól, mind a földtől. (A Newton kísérlete. Littrow Theorische Astr.) A föld vonzerejének megmérését Attwood

kísérlette meg, egy arra alkalmas gépet hozván használatba.

Kérdzhetné valaki: „hát lakosok vannak a holdban?” Hinni szabad. Annyi bizonyos, hogy a hold nincs nélkülről teremtvé, valamint a legkisebb porsem, a legjelentéktelenebb lénynek is cölja van.

Szintén kérdezheti valaki: „újabb, vagy régiebb bolygó a hold a földnél, s hogy létesült?”

(Folytatása következik.)

Az ép és hamis fogakról.

Minden fogorvos azt állítja, hogy ő, csupán ő tette a legfontosabb fölfedezéseket a foggyógyászatban; kudarcról e tekintetben csak ritkán hallunk, mert azon szerencsétlen emberek, kiknek teli száj fogra van szükségük, nem igen szeretnek erről sokat beszélni.

Egy szekrényke elefántesontárú becses kincs, ha valódi s drága, ha utánzott. Nekünk tisztességes számú metsző foggal kellene bírunk, hogy a marha-, ürü- és sertéshúst átharaphassuk s a keményebb anyagokat eltörve ráspolj- és reszelő-alakú fogainkkal szétmorzsolhassuk. Owen tanár mondja, hogy az alsóbbfokú állatok fogai sokkal többnemű munkát végeznek, mint az emberéi, mert azok védő és támadó fegyverek, a tovább haladás segédeszközei, horgonyzó szerzőmök, eszközök a fák ledöntésére vagy gyökereik kiadására, valamint szállító és építő gorszámok. A mi minket illet, — úgy mond, — nekünk hús tej vagyis gyermekfoggal kellene bírunk, ezek közt négy első, vagyis metszőfoggal, két farkasfoggal s négy zápfoggal, vagyis őrlőfoggal mindegyik állkapcsunkban. Ha azonban férfi- vagy kifejlett nőkorba jutunk, fogaink állandó számának 32-nek kellene lennie, hogy képesek legyünk tápszereinket harapni, szétzúzni és szétmorzsolni, t. i. négy metszőfoggal, két farkasfoggal (szemfog), négy első zápfoggal s hat hátulsó zápfoggal mindegyik állkapocsban. Ránk emberekre nézve meglehetősen elszomorító az, hogy a sertés (ki saját magának fogorvosa,) e tekintetben tútesz rajtunk, mert negyvennégy foga van.

Némely öreg ember új fogzásba esik, midőn százéves korához közeledik. Egy Dillon nevű öreg asszony, ki Irföldön Castlereaban élt, alsó állkapcsában 75 éves korában kapott új metsző-fogat. Fussell asszony, ki mintegy 12 év előtt élt Actonban, mintegy 80 éves korában egész sor új fogat kapott, ezelőtt hosszú ideig egyetlen foga sem lévén. — Whise Margit Skóciából Kirkealdyból 1732-ben, élte 87-dik évében esett fogzásba, több évi fogtalanság után. — Page asszony, egy south-warki hölgy, hetven éves korától kilencven évig teljesen fogtalan levén, ekkor több új fogat nyert. — Croxall Sámuel lelkész s Aesopus meséinek görögéből fordítója „lázban halt meg, melyet fogzási fájdalmak okoztak, midőn 93 éves korában egy egész sor új fogat kapott.” — Progers Eduárd 1713-ban, 96 éves korában „fogzási fájdalmakban halt meg, négy új fogat kapván, míg több kibuvófelben volt s ezek annyira gyuladása hozták inyét, miként belé halt a szenvedésbe.” — A glasgowi Lyon Róbert 109 éves korában kapott számos új fogat, a belfasti Hook James pedig Erzsébet királyné idejében, 112 éves korában kapott új fogakat, melyek régi fogainak gyökereit kitölték.

Mintha a természet meg akarná magát bosszúlni a fogak ezen megkötésére vagy háromszorozására miatt, néha azt követeli tőlünk, hogy egyáltalán ne bírjunk fogakkal. Lincolnshirben Gaytonle-Marshban következő siriratot találhatni: „Cook Erzsébet, egy szegény, 86 éves asszony, kinek soha egyetlen foga sem volt, 1798. jun. 11-kén temettetett el. Ellenkezőleg némely embernek pedig a rendes 32-nél sokkal több foga van. Dampier a philippini szigetéről szóló vázlatában így beszél: „Következő napon a zultán megint a

hajófedélzetre jött s Read kapitánynak egy fiút ajándékozott; mivel azonban ez kisebb vala, hogysen a hajón alkalmaztatható volna, azért Read kapitány köszönettel s azon észrevétellel adta vissza, hogy számára nagyon kicsiny. A zultán tehát most egy nagyobb fiút hozatott, kit a kapitány elfogadott. E fiú igen csinos s tanulóny legény volt, azonban csodálatos vala rajta, hogy mindegyik állkapcsában két-két sor foga volt.“*)

A költők és novellisták „gyöngy fogaira“ némely keleti és polynesi népek nem sokat adnak. A kínaiakkal azzal feketítik fogaitak, hogy az arcka gyümölcsöt, vagyis a betel-diót rágják. A tonkinai és számai uracsok és szépek éheznek, hogy csaknem ugyanazon eszközzel, ugyanazon eredményhez jussanak, nehogy az evés a fekete színt lekoptassa, mielőtt az állandóvá válnék. A szunda-szigetbeliek néha kettő kivételével minden fogukat befeketítik; a feketítést kókuszdió-korrommal eszközlik, fehérre hagyott fogaitak pedig vékony arany- vagy ezüstlemezkevel vonják be. A makasszárók néha két első fogukat kihúzzák, hogy azok helyébe tiszta arany- vagy ezüst fogakat tegyenek! Két olasz iker-leánynak tudvalevőleg gyöngén rózsaszínű foga volt.

A fogakra vonatkozó babonák, ominák, jelek és panacéok a néphitben borzasztó szerepet játszanak. Így például Susax némely részében azon néphit uralg, hogy az embernek sohasem lesz fogfájása, ha előbb jobb harisnyáját, jobb bakancsát s nadrágjának jobb szarát buzza föl a bal előtt. Temetőből kiásott kaponyából inni, ily kaponyából való fogat nyakán viselni s e fogat saját fájós fogával érteni, kettős diót dugni zsebébe, ujjai körmeit levágni s ezen hulladékokat papírba takarva magával hordani — mindezek fogfájás elleni bűvszerek. Ha kelepében vakondot fogunk, egyik lábát levágjuk s azt talizmánul viseljük, ennek „hatásá” csakhamar látni fogjuk,“ föltéve, hogy bal fájós fognál jobb lábát s megfordítva használunk. Ha fájós fogat kihúzatunk, ezt egészük el egy kis sóval együtt. A fogismének máskor nincs köze a fogfájáshoz; ha például a fogak nagyon ritkák, ezek szerencsés tulajdonosa majd sok utat fog tehetni. Ha egyik fogunkat kihúztatunk s meg bírjuk magunkat tartóztatni, hogy az így támadt résbe nyelvünket nem dugjuk, ez esetben a helyében növő fog szerencsétlő leend. Lady Wenworth egy, 1713-ban fiahoz Strafford lordhoz irt levelében szintén beszél róla, hogy mily nagy hatása van az aranyba foglalt farkasfogaknak a gyermekek könnyű fogzására; ő ezt — úgy mond, — maga is megkísérlette.

Miért fogzanak némelyek könnyebben, mint mások? Ennek oka valószínűleg igen sok. A mult évszázad közepe táján a svéd Kalm Péter meglátogatta Amerikát s mindarról okosan irt, a mit látott. Észrevette, hogy az európai települők, különösen a nők elvesztik fogaitak. Miután e tümenynek többféle okát kereste, de egyikét sem találta alaposnak, végre abban állapodott meg, hogy oka a forró théa s más forró italok élvezése. Catlin úr, kinek néhány év előtt érdekes gyűjteménye volt indus jelenetek, ruhák, fegyverek s a többiből, észrevette, hogy az északamerikai indusoknak jobb fogai vannak, mint a fehéreknek.

Vannak okaink azon föltevésre, miként a görögöknek és rómaiaknak már volt fogalmuk a hamis fogakról. Például Martialis egyik gunyversében így szól: „Thaisnak (egyik athénei szép hetérának) fogai szintelenek, Lecaniái azonban fehérek. Miért? mert az előbbi saját fogait hordta, az utóbbi azonban más emberét.“ Létezett egy régi római törvény, mely megengedte, hogy a hamis fogak aranyba foglaltathassanak, vagy hogy az elhunyt ezen aranyfogalvánnyal együtt temetessék el. Arra is vannak adataink, hogy a

*) Ilyen, kétsoros fogú gyermeket közlő Magyarországon is látott.

görögök szoktak fogat húzni s lyukosakat arannyal tölteni ki. A fogorvoslási tudomány Angliában három évszázad előtt már ismeretes volt. Blagravenak Erzsébet királyné alatt megjelent „Mathematical Jewell“-jében olvashatni, „hogy sir John Blagrave minden fogát kihuzatta.“ Ben Johnson 1607-ben megjelent „Silent Woman“ (Hallgatag asszony) című munkájában a vázolt hölgyek egyike így szól: „Roppantul gyalázatos egy arc s mégis évenként 400 forintot fordít higanyra és sertéscsontokra. Minden fogát Black-triarsban készítették.“ Egy 1709-diki almanach bizonyos Watts Johnról emlékszik meg, ki a Fleet utcában fogosinál volt. — A szunda-szigetbelieknek maiglan megvan az a szokásuk, hogy lakodalom előtt a vőlegény és menyasszony fogait vén asszonyok tisztítják s csinosítják; szemfogaitak egészen laposra reszelik; a többit pedig finom fűrészszé alakítják. — Egy császári fogfájás egy izben szerencséjét alkotta egy szegény borbélynak. A mostani török zultán, Abd-ul-Aziz, midőn egy izben fogfájás által kínoztatnék, udvari orvosáért küldött, ki azonban valahol vadászaton volt. A szolgák tehát szertejárták Konstantinápolyt s végre találtak egy szegény rongyos borbélysebszt, kit fölcicomázva a palotába vezettek. Ő kihúzta a fájós fogat s a hívők uralkodója szenvedéseit lecsillapította; jutalma egy csinos ház s havonkénti 1600 piaszter lett.

A resurreccionisták, vagyis hullarablók idejében, midőn a temetők rablásoknak valának kitéve, hogy az anatomok boncolási tárgyakat nyerhesenek, a hullák fogai élénk kereskedelmi cikket képeztek. Némelykor a sirokat csupán csak a fogak végett törték föl, melyek kicsinyek lévén, könnyen el valának rejtethők. A francia-spanyol háboru idején egy markotányos az elesetteknek kiszedte fogait s ezenkívül meg is rablotta őket. Gyalázatoságának ezen gyümölcsén aztán Margateban fogadót épített; midőn azonban hire kelt régiebb foglalkozásának, házáat mindenki kerülte, úgy hogy azt vesztéssel kellett eladnia. Később halottak fogaival kereskedett.

Mesterséges fogak készítése oly kereskedelmi ágat képez, mely nagy ügyességet igényel, mind a mi az alkalmazandó új anyagot, mind a mi az alakítást és csiszolást illeti. Midőn mesterséges fogakat kezdetek készíteni, a helyett, hogy holt emberek fogait alkalmazták volna, azokat csontokból, vagy a drágább elefánt-, egyszarvú s nilusi ló agyaráiból készítették. Ha csak egyetlen fogra volt szükség, ez esetben darabka csontot az illető alakra faragtak s ezt sodrony segítségével a legközelebbi foghoz kötötték. Még ma is így találják, hogy erre legalkalmasabbak az agyarak, mert ezek egy gyakorlott fogorvos szerint „könnyűséget szilárdsággal s természetes színnel egyesítenek, és belőlük nemcsak egyes fogak, hanem egész állkapcsok készülhetnek.“

A fogfaragónak igen ügyes munkásnak kell lennie. Ha csont-avagy elefántagyar-fogakat akar faragni, előbb darabokra fűrészkel egy agyart s aztán minden darabkát mechanikus uton igényelt alakuvá farag. Némelykor valamely gazdag megrendelő számára egész fogsort készít, s ha ugy kívánatik, ezt egy daraból. Elefántesontját durván az igényelt nagyságúvá fűrészeli s aztán azt véghetetlen türelemmel olyanná faragja és rás-polyozza, a milyennek kell lennie. A megrendelő állkapcsának mintája keze-ügyében van s pontosan ennek nyomán dolgozik. Itt a fogak nem egyes darabok, hanem olyanformán metszenek ki, mint például a fésű fogai. A tökéletes munkás ügyelni fog rá, hogy az általa készített fogakon is lássék azon szabálytalanság, mely természetes őrlő-eszközeinknek mindig sajátja; a kevésbé ügyes nagyon könnyen esik azon hibába, hogy nagyon is szépeket farag.

Sokan borzadnak attól, hogy halottak fogait viseljük, mert van is ebben valami kellemetlen s aztán az ily fogakban többé kevésbé megvan

már a rothadás csirája. Ezen okok vezettek tehát a mesterséges elefántagyar-fogak készítésére. Hanem az elefántosont minden előnye dacára idővel elveszíteti színét, s ezért készítettek később fogakat bizonyos ásvány- és növény-kompozíciókból.

Vajjon a fogorvos maga készíti-e valóban azon fogakat, melyeket berak, ez oly kérdés, melyre válaszolni nem tartja szükségnek. Valójában ezt igen ritkán teszi. Vannak bizonyos kereskedők, kik egész vagy felsorokat, három vagy két, egyes vagy kettős, első vagy hátsó, csiszolt vagy csiszolatlan fogakat árulnak, valamint mindazon eszközöket, melyek ezek berakásához szükségesek. Ezen kereskedők némelyikét ismét azon gyárosok látják el, kik üzletüket nagyban viszik. Így például Londonban ezen üzlet élén egy oly cég áll, mely néhány év előtt valóban szép gyárat épített, tele gézgépekkel és műhelyekkel s mindazon segédeszközökkel, melyek a jól szervezett kétszáz munkás számára szükségesek. Hogy egy ilyen intézet évenként hány fogat képes előállítani, annak kiszámítását hagyjuk mr. Cookernek.

Az amerikaiak — miként látszik — ezen mesterségben egyáltalán nem maradtak az angolok mögött. Ujabb számítás szerint az Egyesült-Államokban évenként készült fogak száma három millióra rúg, mi körül-belül három millió fogfájásnak felel meg. (Chamber's Journal.)

Vegyes közlemények.

(L. J.) **Történeti naptár.** Aug. 24. Balogh Péter (cseai) szül. 1748. — Károlyi Ferenc Antal gróf tábornagy a porosz hadjáratban, meghalt Penzingben (Bécs mellett), 1791. — I. Napoleon két fregatton 5000 harcos kíséretében elindult Alexandriából, 1799. — Kőlcsey Ferenc jeles költő, szónok és műtész, meghalt Csekén, 1838.

Aug. 25. Herder János Gottfried, jeles német költő és műfordító, szül. Mohrungenben, 1744. — Pozsonyba országgyűlés hirdettetett, 1811. — Aspelin Dávid, jeles svéd költő, meghalt 1821. — Zalai (Hizli) József, magyar költő, szül. Gyöngyösön, 1825. — II. Lajos magyar király szül. 1845.

Aug. 26. — A crecyi ütközetben III. Eduárd legyőzte a francia hadsereget, 1340. — Hegedűs Sámuel, jeles tudós és hitvány, szül. Új-Tordán, 1781. — Körner Tóder, jeles német költő, meghalt 1813. — Ágost Ferenc-Albert szász-coburgi hg, Viktoria angol királynő férje, szül. 1819. — Batizfalvy Samu orvos-író, szül. Rimaszombatban, 1826. — Lenau Miklós (Niembtsch von Strehlenau.) jeles német költő, meghalt Döblingben, 1850. — Fancsy Lajos, színész, szül. 1809.

Aug. 27. IV. Keresztély dán király Tilly német tábornagtól Lutternél, a Baren jege mellett legyőzött, 1620. — Várad Szabó János, jeles nevelő, szül. Szilvás-Ujfaluiban, (Zemplén.) 1783. — Hegel, jeles bölcész, szül. 1770.

Aug. 28. Goethe János Farkas, kitünő német költő, szül. Majna-Frankfurtban 1749. — Pozsonyba országgyűlés hirdettetett, 1808. — Bekker Miklós, német dalköltő, meghalt, 1845. — Chamisso Albert, jeles német költő, meghalt Berlinben, 1838. — Ádám Albrecht udvari festész, meghalt Münchenben 1862. — Gf. Nádasdy Lipót, sz. Furray Julia, meghalt Pesten, 1863.

Aug. 29. Az abessiniai keresztények időszámítása kezdődött, 284. — Moré Mihály megnyitotta Nándorfehérvár kapuit Szulejman török zultán előtt, ki aztán a várorséget mind leölte, 1521. — A mohácsi csata-vesztés, hol 22 ezer magyar esett el, 1526. — Béli Mátyás, magyar tudós, szül. Ocsován, (Zólyom.) 1749. VI. Pius pápa meghalt francia fogságban, Valenceban, 1799.

Aug. 30. Nagyváradot a törökök elfoglalták, 1660. — Pistorius E. berlini festész, meghalt Kissingenben, 1862. — Hg Schwarzenberg osztrák thnagy Vaudanne francia thnoknak 25 ezernyi seregét elfogta Kulmnál, 1813.

Aug. 31. Lenau Miklós jeles német költő, szül. Csatadon, 1802. — Hutten Ulrich, reformátor, meghalt 1523. — Titus római császár elfoglalja Jeruzsálemet, 79.

H i r e k.

— (A természetvizsgálók gyűlését) Poor Imre alelnök nagy közönség jelenlétében hetfőn nyitotta meg az

aradi színházban. Az idei gyűlés elnöke: Atzél Péter családí gyász miatt nem foglalta el az elnöki széket.

— (A belgák királynéja) pénteken reggel József főherceggel visszatért Alesztról a fővárosba, melynek megtekintésére két napot fordított. Péntek délelőttjét a Margitszigeten, a délutánt pedig az akadémia képtárában és könyvtárában töltte, hol Arany Jánossal hosszabb társalgot. Este pedig a nemzeti színházban volt, hol kívánságára a „Hunyady László” című operát adták elő. Szombaton a muzeumot látogatta meg, este pedig elhagyta Pestet s Brüsszelbe utazott. Mária Henriette királyné, a hol megfordult, mindenütt hibátlan folyékonyssággal magyarul beszélt.

— (Kossuth Lajos) orvosának tanácsa folytán f. hó 22-kén csúzbaja gyógyítása végett Montesumanoba ment. E hely Pistója mellett, Flórenától pár mérföldnyi távolságban fekszik és van egy barlangja, mely izzasztó hatású és csuzos, köszvényes bántalmakban igen nagy gyógyerővel bír.

— (A budai lövész-ünnepély.) Aug. 23-án már kora reggel összegyűltek a budai és vidéki lövészek, úgy hogy az e napra kitűzött lövészet már hat órakor kezdetét vette, s délig tartott. Kevelés tizenkét óra után volt a társas ebéd, mely közben, ősi szokás szerint, azt a nagy ezüst bilikomot szentelték föl budai óborral, melyet örök emlékül a nagyszembent ajándékoztak a budai lövész-egyletnek. Ebéd után ismét megkezdődött a lövészet s d. u. három órakor Tóth Vilmos belügyminiszter is megjelent, kit Érchegyi főlövészmeister most már mint egyleti tagot üdvözölt. Pontban 6 órakor este taraklövészek hirdették a lövészet befejezését. A tizenkét tagból álló lövészbizottság a napközben tett lövészek eredményének megbíráására visszavonult, míg a lövészek ezalatt a csarnokban két hosszú asztalra sorban elhelyezett és díjjal kijelölt tárgyak szemlélésébe merültek. Lődjúl kiosztandó tárgyak kilencven volt, s ezeket részben a budai lövész-egylet, részben egyesek adományozták. Hét órakor ütgelövészek hirdették a díjazás megkezdését, s Érchegyi főlövészmeister viharos eljenzések közt foglalt helyet az emelvényen, honnan a nyertesek neveit kiáltoztatta. Az első díjat, a József főherceg által ajándékozott pompás hátultöltő Linzer Sándor tiszt. főlövészmeister nyerte Székes-Fehérvárról, ki azt a főhercegre mondott csinos főköszöntéssel dörgő eljenzések közt vette birtokába. Érdekes eset adta elő magát a hatodik és hetedik díjnál, mivel két lövész: Schuck Náthán pesti allövészmeister s a svájci Weisse Frigyes egyenlően lőtt. Sorsolnoki kellett volna, hogy melyik legyen az elsőség, de Schuck udvariasan kijelenté, hogy ő Weissevel, ki vendég, sorsolni nem akar, hanem átengedi neki az első díjat. A magyar vendégszeretetet jellemző tetteit eljenzekben és kézzorításokban nyert jutalmat. A díjak kiosztását kedélyes lakoma követte, melyen Érchegyi, Kinnach Károly és Vilmos, Mezey és Siebenfreund mondtak sikerült felköszöntéseket.

— (A történeti társulat) az idén Zemplén és Ungmegyékbe rendez kirándulást, az ottani történeti emlékek, könyv- és levéltárak megvizsgálására.

— (Két sír.) Damjanics és Lahner tábornokok, huszonkét év óta fekszenek a mácsai parkban, hova Csarnovics Péter nagy áldozattal szállította holttesteiket. Mácsa később gróf Károlyi György lett, s a két hős sírja most is ott van egy kis tisztáson, négy lombos fa közt fölhatalva, de jeletlenül. El kellene onnan szállítani a hamvakat közös sírkerthbe, hogy emlékkövel jelölje meg nyughelyüket a hazafiak kegyelete.

— (A első magyar tűzoltó ünnepély) f. évi szept. hó 16, 17, 18, és 19-dik napjain fogják megtartani Pesten. Ez ünnepély — országunkban az első — igen fényesnek ígérkezik. A bizottmány minden lehetőt megtett az iránt: elnöke gróf Széchenyi Ödön. Az ünnepély sorrendje következő lesz: szombat, szept. 16-án vendékek fogadása a bizottmány által, a kiállított gépek stb. ünnepélyes megnyitása, Fogadási estély a lövöldében. Vasárnap, 27-én értekezlet a lövöldében, az összes egyletek összejövetele a plébánia-téren, díszmenet, délután nagy díszgyakorlat, s este díszestély az „Ujvilág”-ban. Hétfőn 18-án, a tűzoltó-szövetség központi bizottmányának nagy ülése, d. u. 3 órakor díszebéd. Szept. 19-én a kiállított gépek vizsgálata. A díjak kiosztása. Este lücsuestély a lövöldében, s a jutalmazottak kihirdetése.

— (Fáy András háza.) Az irodalom-történetben nevezetes házat bontanak most a kalap-utcában. Ez a Fáy András háza, melynek helyére jelenlegi tulajdonosa: özvegy Fáy Gusztávné díszes, két emeletes házat építtet. A városolt szép kegyelet volt, hogy az „örög házat” Simonyi Antal által lefénképezteté örök emlékül. Abban lakott Fáy András folyvást egész haláláig: ott írta műveinek nagy részét, ott tervezé a takarékpénztárakat s ott gyűltek össze majdnem naponként az irodalom jelesei. Ez a ház és az ő főtí szőlője, hol sok jó bor mellett a Vörösmarty „Főtí dal”-a is termett, sokszor látták

együtt az 1825—1847-ig Pesten élt magyar írókat és művészeket. S még aztán is, egész ez örög ur haláláig minden Andrá-napkor összegyűltek nála az életben maradt régi ismerősök s a fiatalabb tisztelőkből sokan, hogy üdvözöljék a jeles veteránt s a szives magyar házigazdát.

— (Az állatkerből) Augustus 17-én borjuzott meg egy közönséges szarvas-suta (Cervus claphus) s jávai him-szarvastól, melylyel próbára a mult szeptemberben összerátott s most egy tehén-borjut ellet, a két indiai sörényes szarvas legkésőbb vetette el az idén agancsait, július 8-án egy napon, mindenik 6 ággal. A többiek teljesen fölraoktak már s ismét hántanak, csak az írárszarvas roppant ágbogas agancsain nyers még a kéreg s a dörzsölésnél igen erősen vérzik. Igen sok szárnys vadat is kapot állatkerünk az Al-Dunáról, Illok és Titel vidékéről. Az előbbi helyről Geisinger József erdész több sziklai hollót (Corvus corax) és néhány butlát (Ibis fallacellus) ajándékozott; Titel vidékéről pedig vétel utján igen sok kőcsag, fekete szalonka és néhány rétisas, meg egy pompás Aquilla imperialis szerzetett meg Azimovits titeli vadászról.

— (Kugler Ferenc) fiatal szobrász, Saguna érsekről sikerült márvány mells-obrot készített.

Irodalom. (Előfizetési fölhívás.) „Fellők és csilagok” cím alatt fogja kiadni Darmay Viktor (Vicz-mándy Győző) a lapokban szétszórva megjelent költeményeit. Előfizetési díj 1 frt, mely összeg Lasztóera (Zemplén.) küldendő szerző neve alatt.

— („A sakkjáték tankönyve”) című műre hirdet előfizetést Márki István ügyvéd Nagy-Szalontán. A mű előjúl tizenkét kiadásra terjesztését és ez által a nemtelen szerceajátékok kizorítását a térről, melyet eddig elfoglaltak. A mű 18—20 ivre fog terjedni. Előfizetési ára 2 frt. Az előfizetési pénzek szerzőhez N.-Szalontára vagy Dobay János nyomdászhoz B.-Gyulára intézendők.

Megjelent új könyvek: Aigner Lajos kiadásából kaptuk a következő műveket: „Saját ercejből,” regény Hillorn Vilmától 3 kötetben, fordította Beniczky Irma; ára 3 frt. Hillorn Vilma sonki más, mint a németek egyik legkedveltebb irónője, kit Marlit név alatt közönségünk is jól ismer. Neve eléggé ajánlja műveit. — „Keleti gyönyöggök” cím alatt a XI-ik szádon élt Omer Chejjam persa költő verseiből egy kötet fordítás jelent meg, melyet Erdődi Béla ültetett át a persa eredetiből. Chejjamot, e cynikus költőt lapunk már ismertette mutatóványok által. — „A francia nyelv levlészetint önkeltatása,” írta Psenyeczky Nagy Sándor. Ugyane nyelvtaórtól hasonló módszerrel angol nyelvtan jelent már meg, s annak kedvező fogadtatásával most a francia nyelvtan indult meg. Első levél; ára 30 krajczár. — „Abaújegy monographia,” írta Korponay János. Ezuttal már a második kötet első füzete jelent meg.

Szerkesztői üzenetek.

— „Börtön-dalok.” Ezek úgy lennének érdekesek, ha írójuk nevét ismernők, vagy pedig magukban véve is műbecsel birnánk.

— „Gleichenberg.” Sz. J. Bármily érdekesen van is leírva, ily tárgyú nagy közlemény nem adhatunk ki. Ez 3-4 száma terjedő lenne. Talán valamelyik orvosi lap kiadhatná, magunk részére pedig más, közérdeklőbb ismertetést kérünk az ön könyvűd tollából.

— Szeged: W. Emlékeztetjük.

— Egy nap egy üdöd életből.* Nincs kellő humorrall írva.

TARTALOM:

Cikkek: „A budai lövész-ünnepély.” — „A halál ajuka.” (Folytatás.) — „A mörök és spanyolok országából.” (Folytatás.) — „A magyar orvosok és természetvizsgálók idei nagygyűlése.” — „Amerikai férfi- és nőhivatalkok.” (Vége.) — „A hold.” (Folytatás.) — „Az ép és hamis fogakról.” — „Vegyes közlemények.” — „Hírek.” — **Képek:** „A budai lövölde” a lövész-ünnepély alatt. — „A rondai hegyesség csempészéi.” (Doré rajza.) — „Arad.”

H I R D E T É S.

Cachemir kendők.

Szép, jó és olcsó!

Legujabb női ruha-kelmék

bámulatos olcsó árért.

Teljes ruhához való legszebb kelmék

3, 4, 5, 6 frtért, ugyazinte a

legfinomabb fekete selyem-anyagok kaphatók

HAMBURGER ADOLF

üzletében, Pest, urli-utca 1-ső sz. a Párlis ház bemeneténél.

Mustrák kívánatra mindenkinen ingyen és bérmentesen küldetnek s megrendelések utánvét mellett azonnal elkészöltetnek.

4—4.

Ánstal-és Ágytoritók.

Felelős szerkesztő: Kaszár Emil. Szerkesztő társ: Szokoly Viktor. Kiadó-tulajdonos: az „Athenaeum.” A képek Rusz Károly műintézetéből valók.